

KOMMUNALE LÆRINGS- OG MESTRINGSTJENESTER – ETABLERING,
SAMHANDLING OG FORLØP, NETTVERKSSAMLING 5. SEPTEMBER 2014

DIALOGKAFÉ – OPPSUMMERING

Utgangspunktet for dialogkafeen var åtte spørsmål, utformet i forkant av nettverkssamlingen. Spørsmålene hadde temaer som arbeidsgruppen for prosjektet «Kommunale lærings- og mestringstjenester–samhandling, mangfold og anbefalinger» ved Nasjonal kompetansetjeneste for læring og mestring innen helse (NK LMH) ønsket innspill på.

Alle spørsmålene ble diskutert ved to bord, bortsett fra spørsmål åtte, som kun ble diskutert ved ett bord. Det var gjort avtaler med bordvertene ved alle bordene i forkant. Bordvertene ledet diskusjonene og sørget for å få lapper med stikkord og utsagn plassert på store plakater. I tillegg fikk de i oppdrag å oppsummere diskusjonen ved eget bord gjennom å komme med ett hovedutsagn.

Plakatene med lappene ble hengt opp på veggene i rommet, og det var satt av tid til vernissasje. Bordvertene sto ved plakatene for å svare på spørsmål og eventuelt utdype stikkord og utsagn.

I etterkant av dialogkafeen er alle stikkord og utsagn under hvert av spørsmålene samlet i dette dokument (fra begge bordene som hadde samme diskusjon) sammen med bilder av plakatene. Utsagnene er deretter kategorisert under overskrifter, og doble/like utsagn er fjernet. Innholdet er ikke tolket videre utover kategoriseringen. Hovedutsagnene som kom fram under oppsummeringen, er plassert i starten under hvert spørsmål.

Kari Hvinden
spesialrådgiver/prosjektleder, NK LMH
desember 2014

1. Hva kjennetegner arbeidsmåten ved etablering av lærings- og mestringstilbud, og hvilke muligheter og utfordringer ligger det i den?

Gruppenes oppsummering: Likeverdig medvirkning fra start til slutt. Om og om igjen... Utfordrende å finne brukerrepresentanter; skolere, ivareta og gi god oppfølging.

- **Brukermedvirkning:** avgjørende for kvalitet, gir en annen dimensjon; treffer, gjør tilbudene behovstilpasset. Fra tunnelsyn til vidsyn ved å inkludere aktuelle pasienter i samarbeid. Suksessfaktorer: erfarne brukere/brukerrepresentanter, sidestilt samarbeid og likeverdighet. Erfaringskompetanse og fagkompetanse gir kvalitet. Ha med brukerrepresentanter fra dag én er en verdi. Brukere bør være utenfra (når det er små kommuner og alle kjenner alle). Å være bruker i lærings- og mestringstilbud er givende. Medarbeiderskap med pasientorganisasjonene i kommunen.
- **Innhold og metode:** Mestring er fokus. Gir muligheter på tvers av diagnose. Møter gruppen der den er, med sine behov, og starter der. Evalueringen sier noe om dette er tilbud som faktisk passer. Lærings- og mestringstilbud legges inn i pasientforløp der både spesialist- og kommunehelsetjeneste inngår. Gir pårørende på tvers av diagnoser mulighet til å delta på kurs, ikke bare pasienten.
- **Utfordringer:** Forankring, felles agenda og forståelse. Hvordan få med ledere og politikere i kommunen? Små kommuner, store avstander. Tydeliggjøre ansvars- og rolledeling. Hvem har ansvar for lærings- og mestringstilbud i kommunene? Behov for undervisningsopplegg for å lære om Standard metode. Økonomi som styrer og bestemmer fokus. Utfordrende å finne brukerrepresentanter; skolere, ivareta og gi god oppfølging. Honorering av brukere er lite kjent blant ledere. For krevende å være brukerrepresentant? Lite oppmerksomhet rundt barn og unge som brukere. Utfordrende å rekruttere deltakere, markedsføringsbehov. Mange med tilbud kjenner ikke til hverandre. Hvem skal jeg kontakte? Behov for å kartlegge eksisterende tilbud og ressurser.

Frisklivssentralene (FLS): Forskjellen på frisklivstilbud og lærings- og mestringstilbud? Utvikle samarbeid med FLS, forutsetter brukermedvirkning. FLS har nasjonal veileder.

KAFE START!

KARTLEGGING
FØRST
HVA HAR VI
-RESS. - TILBUD - VILDE?

PLS: FORANKRINGS-
ARBEID ⇒
POSITIVT FOR FRAM-
DRIFT

MARKEDSFØRINGS
BEHOV
FOR TILBUD!

HVA MED
BRUKERE FRA
DAG 1 = [VERDI]

FORANKRING
⇒ FELLES AGENDA
& FORSTÅELSE

REKRUTTERING

SUKSESSFaktor:
BRUKERREPS.

FOLKEKUNNSKAP
STATISTIKKEN
⇒ BEHOV

ANSVAR- OG
ROLLE FORD-
TYDELIGJØRES

ERFARNE
BRUKERE

ØKONOMI STYRER
MYE ⇒ TILTAK
NY/CASH
KOMMUN. PERSP.

BRUKERMEDV.
GIR "EN ANNEN
DIMENSJON"

BORD 1

Spørsmål 1:
Hva kjennetegner arbeidsmåten
ved etablering av lærings- og
mestringstilbud, og hvilke
muligheter og utfordringer
ligger det i den?

BRUKERE "BØR"
VÆRE
"UTENFRA"

VEILEDER
PLS ⇒
BESTEMMER
MIDLER BESTEMMER
FOKUS

BR. MEDV :
- TREFFER!
- KVALITET
- BEHOVSTILPASS

PLS HAR IKKE
LAGET SÅ MANGE
NYE - \$\$\$

EVALUERING
- TILBUD SOM
FAKTIKSK PASSER?

BARN & UNGE
FOKUS
LITE.....

SMÅ KOMMUNER
- VANSKELIG Å
HA OVERSIKT
MANGE MED Δ
TILBUD -
KJENNER IKKE TIL
HVERANDRE

AVGJØRENDE
FOR KVALITET

BARN & UNGE
SOM BRUKERE

TILPASSET
TILBUD
⇒ IMPLEMENTERING

MESTRING

SIDESTILTTHET
LIKEVERDIGHET

KAFFE SPLEIS

INVITERE
PÅRØRENDE PÅ
TVÆRS AV
DIAGNOSENE

MOBILISERING

STANDARD
METODE

FINDE
BRUKER
REPRESENTANTER

FRA TUNELLSEN
TIL VILDSYN
VINKT. AV AKT.
PÅ: I SAMMARE. PÅ

Medarbeider
med pasientorg.
i kommunen

+ å ja kompa.
som brukere
sitter med

UNDERVISINGS-
OPPLEGG FOR
INTROD. AV
STANDAP

SMÅ KOMMUNER
STORE AVSTANDER

Mulighet til gi
mulige forbrunde
fulltids å rose med
på fars... ikke bare
pass

METODE TIL
AKT. SAMAR.
PARTER, POK.
SR.H.TJ +++

BORD 8

Spørsmål 1:
Hva kjennetegner arbeidsmåten
ved etablering av lærings- og
mestringstilbud, og hvilke
muligheter og utfordringer
ligger det i den?

SKOLERING
AV BRUKERE

HONORERING
AV BRUKERE
ER LITE KJENT
BIANIT

Å VÆRE BRUKER
PÅ LM TILBUD ER
GIVANDE?

Erfaringskompetanse
Fagkompetanse
koalitet

Hvordan på.
med ledere
og politikere i
kommunen.

KORREKT MEHLUM
AVA ER LMS-TILBUD
OG HAER
FRISKLIVSTILBUD

LMS-TILBUD,
LEGGES INN I
PASIENTFORLØP
DER BÅDE
SPESIALHELSE
TJE OG
KOMMUNEHELSE-
TJENESTE INNGAR

FOR KREVENDE
Å VÆRE
BRUKERE??

FORANKRING
I MEDLESEN

SAMARBEID
M/FRISKLIVS-
TILBUD

UTV. SAMARB.
M/FRISKLIVSSENAR
FORUTSETTER
BRUKERHENV.

HVEM HAR ANSVAR
FOR LMS-TILBUD
I KOMMUNENE?
HVEM SKAL JEG
KONTAKTE?

ULIKHET.
SEGGYNG I LIVET
IKKE I HELSE.

+ MULIGHET
TILS. PÅ TVÆRS
AV DIAG. I KOMM.

2. Brukermedvirkning skal sikre at brukerens behov er i sentrum. Hva er forutsetningene/suksesskriterier for å lykkes med brukermedvirkning?

Gruppenes oppsummering: Brukermedvirkning må være en del av verdigrunnet. Den må være forankret i likeverdighet i praksis, gjennom respekt og inkluderende holdning.

- **Hva er brukermedvirkning?** Verdi og metode. Å praktisere likeverdighet. Setter brukernes ønsker og behov i sentrum. Brukere med virking på system- og individnivå. Forutsetter åpen og likeverdig kommunikasjon, å lytte til hverandre. Inkluderende holdning, respekt. Brukerne må med fra begynnelsen, likeverdig balanse ved kurs, gjerne to brukere og to fagpersoner. Prosessorientering som fører til felleseie. Gå sammen, skape likeverd, utveksle kunnskap og erfaring og se mulighetene hos bruker. Definere erfaringskompetanse. Lage en bruker-«app» som kan nå alle. Å erkjenne at vi alle kan være brukere, en holdning.
- **Kommunene:** Kommunene må huske brukerperspektivet, se nytten og ønske det. Invitere, involvere og samarbeide aktivt. Organisere og forankre brukermedvirkning. Hvem skal ta ansvar for å lage de gode rutinene? Brukermedvirkning etter lokale behov. Tydelig budskap, rammer, oppgave- og rolleavklaring. «Opplæring» av helsepersonell. Øke kjennskap til erfaringskompetanse blant fagfolk. Riktig valg av arena for møtepunkter. Treffe brukerne der de er.
- **Brukerorganisasjoner:** Tett samarbeid og dialog med bruker-/pasientorganisasjoner. Kartlegge brukerorganisasjonenes kompetanse. Organisasjonene har ansvar for å skaffe erfarne og representative brukere med bearbeidet erfaring. Formelle avtaler og linjer for oppnevning av brukerrepresentanter. System for honorering.
- **Brukere:** Brukere skal ikke representere seg selv, men organisasjonen. Kompetanse til å medvirke, brukere må få anledning til opplæring for å bli en ressurs. Relevant brukererfaring. Pårørende som brukere.
- **Utfordringer:** Hvor og hvordan rekruttere brukere? Romslighet i forhold til yteevne. Ivareta oppfølging fra brukersida. Felles språk. Reell brukermedvirkning. Tid.

KAFFE LYKKE!!

1.

RAMMER

PÅKREVENDE

RIKTIG VALG
AV ARENA
FOR MØTEPUNKTER

proessororientering
som fører til felles
eie.

VERDI GRUNNLAG

inkluderende
holdning -
RESPEKT
TREFFE BRUKERNE
DER DE ER

BORD 9

Spørsmål 2:

Brukermedvirkning s
brukerens behov er i
Hva er forutsetninger,
for å lykkes med bruk

FORANKRING

TYDELIG ROLL-

rolle- og p-
oppgave avklaring NG

dette til
hverandre!

Respekt
muntal inkludering

REKRUTTERING

HVOR REKRUTTERES
BRUKEREN FRA?

RELEVANT
BRUKERERFARING

rekruttering
av brukere
BRUKER-
MED VIRKNING
NÅR SYSTEMENE
+ INDIVIDNIVA

KOMPETANSE

- hva er ...
definering
kompetanse
BRUKERE MÅ
HA MULIGHET
FOR OPPLÆRING
TIL Å BLI EN
RESSURS

ØKE KJENNSKAP
TIL NAPHA OG
ERFARINGSKOMPETANSE
BLANDT FAGFOLK

BRUKER
APP

STANDARD
METODE

GJENN
(hel)
→ indl
Planlegging -
↳ gjennomføring -
↳ evaluering

honorar

TID

FELLES SPRÅK

romslighet
i fht utøevne
Å erkjenne at
vi alle kan være
brukere - holdning

LIKEVERDIGHET

3. Hvordan kan lærings- og mestringstilbud styrke kommunenes arbeid med helsefremmede, forebyggende og rehabiliterende arbeid?

Gruppenes oppsummering: Systematisering av brukermedvirkning. Ny kunnskap! Påvirker helsepersonells holdninger og forståelse gjennom utveksling av kunnskap og erfaring mellom brukere og helsepersonell. Gir økt mestring.

- **Brukermedvirkning:** De som etablerer lærings- og mestringstilbud, har erfaring med brukermedvirkning og kompetanse på metode. Sentrale føringer knyttet til brukermedvirkning. Kvalitetssikrer brukermedvirkning, brukeropplæring og involverer brukerorganisasjonene. Gir brukermedvirkning mer status – løfter det fram systematisk. Pasienten i sentrum, utgangspunkt i brukernes behov. Likemannsarbeid, å møte andre likemenn skaper mestring, ser at det finnes muligheter. Erfaringskunnskap + fagkunnskap = sant. Ny kunnskap. Å formidle kunnskap kan gi mestring.
- **Innhold og form:** Fokus på livskvalitet, mestring, empowerment. Lavterskel – brukere sier fra, melder sine behov. Standard metode forbedrer tilbud + effekt. Grupper og gruppekompetanse. Gir trygdete og sykmeldte mulighet til å jobbe i frivillighetsarbeid. Kan gi økt mestring for hjelperen, en «vinn-vinn»-situasjon.
- **Samhandling og kommunale tjenester:** Kommunen er nærmere folk og kan fange opp folks behov tidligere. Samarbeidsavtaler må konkretiseres. Kommunal organisering mangler. Behandlingsforløp i sykehus må forlenges i kommunene. Lærings- og mestringstilbud kan supplere allerede gode, lokale frisklivstilbud. Slå sammen friskliv og læring og mestring? Ressurser og finansiering; vi må inspirere de som sitter på pengene. Selvhjelpsarbeid kan utvikles. Spesialisthelsetjenesten kan trekke med nyttig kunnskap og informasjon ut i kommunene + gi et tilbud til de sykeste. Jobbe sammen til felles beste; tilbud for eldre, rehabilitering, helsestasjon med mer.

KONFERANSE NR:
METODE
PÅRØRENDE
BRUKERERFARING

KAFE LÆRING & MESTRING

LIVSKVALITET

PAS I SENTRUM
UTE PÅKT I
BRUKERS BEHV

Forståelse +
begreper
i samarbeid
Reservat

LIKEMANNNS
-ARBEID

SAMARBEIDS-
AVTAER
KONKRETISERES

MESTRING

Behandlings-
forløp i sykehus
må forlanges
til kommunene.

Kommune
organisering
mangler

BORD 3

Spørsmål 3:

Hvordan kan lærings- og
mestringstilbud styrke kommunenes
arbeid med helsefremmede,
forebyggende og rehabiliterende
arbeid?

INVOLVERE
BRUKER -
ORGANISASJONENE

KVALITETS-
SIKRE B.M.

empowerment

SYSTEMATI-
SERING

GRUPPER
GR.KOMP.

BRUKERERFARING

Sentrale faglige
knyttet til
brukermedvirk-
ning

PÅRØRENDE

Erfarings med
brukermedv.
system.arbeid

LIKEVERD

Gi mer status
- løfte det
fram

BRUKERMEDVIRKING

KAFE OPTIMISTEN

"Tillate" trygdede/
sykemeldte & jobbe
i frivilligtsarbeid
Kan hjelpe & økt
mestring for hjelperne

FLS trenger
mer brukermed-
virkning

FLS mangler
brukermedvirkning

Kommunen er
nærmere folk +
Kan fange opp
folks behov tidligere

dawterskul-
brulure sier ifa
-melder sine behov

Standard
metode
for bedrer tilbud
+ effekt

Selvhjelps-
arbeid utvikles

BORD 10

Spørsmål 3:

Hvordan kan lærings- og
mestringstilbud styrke kommunenes
arbeid med helsefremmede,
forebyggende og rehabiliterende
arbeid?

Møte med andre
likemenn skaper
mestring - se at
det finnes
muligheter.

Sammenheng
friskliv &
Løving er viktig

Supplere allerede
gode, lokale
frisklivstilbud

utveksle erfaring
mellom brukere
og fagpersoner. NY KUNNSKAP
formidle
kunnskap = mestring

Tilknyttet DPS kan
vi trekke med oss nytt
kunnskap og informasjon
i kommunene + gi
tilbud til de "sykeste"

FLERE FÅR
GRUNDIG
OPPLÆRING +
KVALITETEN
BLIR SIKRET
VED AT FLERE
INNFALLSVINKLER/
I WINSPILL

Større effekten av
hverdagsrehabilitering.

HELSEPERSONERS
HOLDNING/
FORSTÅELSE

erfaringskunnskap
+ fagkunnskap
= SANT

KOMMER
UNDERVEIS

Jobbe sammen
til felles beste -
tilbud på de som
til de største
-helseressurser og rehabil.

MA inspirere
de som ikke
på "persone"

4. Hvordan kan lærings- og mestringstjenesten organiseres i kommunen?

Gruppenes oppsummering: Forankring i ledelse. Samarbeid horisontalt og vertikalt. Holde brukermedvirkning på systemnivå høyt! Helsehus med likemannsarena. Tydelig ansvars plassering.

- **Lærings- og mestring:** Ulik organisering. Forankring i ledelse. Ansvarsplassering, hvem skal ha ansvar for utvikling og drift av læring og mestring? Plassering i organisasjonen kan være avgjørende. Samarbeid på tvers av tjenester og fagområder. Alle enheter i kommunen/bydelen må tenke læring og mestring og samarbeid med frivillige. Noen mener at lærings- og mestringstjenesten ikke trenger være et fysisk senter, andre mener det bør være en fysisk arena med høy kompetanse. Mobile tjenester, koordinerende rolle, lokale treffsteder, nettverk eller nettsted? Teknologistøtte og e-kurs. Helsehus med likemannsarena. Få med brukere, erfaringskonsulenter. Frivilligsenter. «Samboerskap» med helseforetak hvis naturlig og/eller mulig.
- **Friskliv og læring og mestring:** Friskliv og læring og mestring kan og bør lære av hverandres fokus og styrke, og samordnes. Ikke slå sammen, ha forskjellige oppgaver. Helhetlig fokus på forebygging, fysisk og psykisk helse. Læring og mestring: brukermedvirkning, lavterskel, opplæring i å mestre sykdom og unngå depresjon og angst som følge av sykdom. Friskliv: fysisk aktivitet, kosthold og røykeslutt. Lavterskel, forebyggende, livsstilsendring.

Lokale
Treffsteder

KAFÉ BIEN

TEKNOLOGI

- støtte
- eks. e-kurs

kontakt-
etablering

MOBILE
TJENESTER?

SAHARBEID
PÅ TVERS
AV TJENESTER/
FAGOMRÅDER

BAKU OG
UNGE MÅ SATT
PÅ: K-LMS

ULIKT.

BORD 4

Spørsmål 4:

Hvordan kan lærings- og
mestringstjenesten organiseres i
kommunen?

"SAMBOERSKAP" med
helseforetak hvis
naturlig/mulig

FORANKRING
I LEDELSE

Frisklinssentralene og
LMS kan/ bør lære av
hverandres fokus/styler
og samarbeides.
→ helhetlig fokus på
fysiske, fysiske og psykiske helse

- * KOORDINERENDE
ROLLE
- * NETTSTED LMS TRENGER
- * FYSISK STED AT VÆRE ET FYSISK
SENTER.

FYSISK LOKALISERT PÅ
ET DPS, OG JOBBE AKTIVT
MOT & MED KOMMUNENE
tett dialog med både brukere
kommune og DPS tydeligst
behov og muligheter!
100% linje tjeneste

FRISKLINSSSEN-
TRAL
VS.
LÆRINGS- MESTR.
SENTER/TJENESTE

Erfarings-
konsulenter

FRISKLINSSSENTRAL
→ fysisk nettst.,
høst hold, regel-
sett.
LMS
→ Brukermedisin.

ANSVAR-
PLASSERING
FORANKRING

PLANS
KAN VÆRE
ANSVARENDE

KÅFE RØDTRÅD

EN AVDELING
MED
"RIKTIG" FOKUS
Hvem har ansvar
for utvikling av
& drift
Laring og mestring

TENESTER!
IKKE SEJTER

ALLE ENHETER I
KOM. MÅ TENKE
LMS/SAMARB MED
FRIVILLIGE

EN
KOORDINERING

IKKE ET
FYSISK STED

BORD 11

Spørsmål 4:

Hvordan kan lærings- og
mestringstjenesten organiseres i
kommunen?

I ORGANISERING
MÅ MAN OGSÅ
TENKE UNGE
MENNESKER

LMS
NETTVERK

KE

Fys/Ergo

Samarbeid/Samb.
Kommune/Bydeler

Fyrisk arena
med høy
kompetanse

Helsehvs
likemenn-Arena

Frivillig sentr.

Friskliv

Folkehelse

5. Hvilken kompetanse er nødvendig for å drive gruppebasert opplæring som skal bidra til å fremme mestring, og hvordan bygge opp denne kompetansen i kommunene?

Gruppenes oppsummering: Erfarings-/brukerkompetanse, fagkompetanse samt personlig egnethet. Viktig med kompetanse i helsepedagogikk, spesielt løfte fram brukermedvirkning og metoder for å få folk til å mestre selv. Forankre kompetanseoppbyggingen i samarbeidsavtaler og bygge på lokale forhold; politiske planer i kommunene og eventuelt i en veileder.

- **Helsepedagogikk:** Kunnskap i gruppemetode; veiledning i grupper, å lede grupper, kommunikasjon, dialog/samtale og hvordan få grupper til å fungere godt. Behov for veiledningskompetanse, sosial kompetanse, planleggingskompetanse, (didaktiske relasjonsmodell), relasjons- og samhandlingskompetanse. Standard metode; tverrfaglig arbeid og helsepersonell og brukere sammen. Medmenneskelighet, lydhøre gruppeledere, finne motivasjon, se den enkelte. Menneskekunnskap – se og lytte! Forskningsbasert valg av metode. IT-kompetanse; muligheter for alternative gruppesamlinger. Verdier og holdninger; felles plattform. Anerkjennelse erfaringskompetanse, kjenne til nettstedet «erfaringskompetanse.no».
- **Fagkompetanse:** Veilederkompetanse; ikke lære andre, men hvordan bidra til selvstendighet? Kunnskap om temaer som skal inkluderes i tilbudene, livsfaseutfordringer. Etisk og juridisk kompetanse, kompetanse i helsefremmende arbeid. Personlig egnethet som kompetanse. Ha relevant erfaring.
- **Brukerkompetanse:** Erfaringskompetanse, brukerstyring. Inkludere frivilligheten.
- **Hvordan:** Hvilken kompetanse har kommunen? Bruke den som er, og kartlegge nye behov. Bygge på eksisterende arenaer, møte folk der de er. Kommunen bør initiere behov for kompetanse. Interkommunalt samarbeid, ledelse og forankring. Økonomiske midler til kompetanseoppbygging i kommunen? Felles opplæring, brukeropplæring. Kvalitetssikring. Forpliktende samarbeidsavtaler som sier noe om hva som skal ligge hvor. Spesialisthelsetjenesten kan gi veiledning, men er ikke ansvarlig for kommuneansatte. Finne egnede personer i kommunene til å delta på helsepedagogikkurs. Godt forum for læring – grupper, miljø, gode prosesser. Formalisere samarbeid med høgskoler og universiteter. Etablere nettverk. Utvikle e-læringskurs. Tverrfaglig nettverk i kommunen som jobber over tid, bruk av videokonferanse, helsepedagogiske felleskurs (helseforetak og kommuner), veiledning i forlengelsen av helsepedagogikkurs. Kick-off-kurs fra helseforetaket. Tenke langsiktig. Må komme føringer fra sentralt hold, sentral veileder for tjenesten.

A) KAFÉ KOMPETANSE

Hvilken kompetanse er nødvendig?

Felles oppløring ~~for~~
brukeroppløring

Kvalitativ
forskning læstes frem

Forskingsbasert og
basert på valg av
metode

Godt foran for
læringsgrupper,
- miljø
- rolle modeller

Viledningskompetanse

Verdier / holdninger
felles plattform

Personlig egnethet
som 'kompetanse'

Menneste kunnskap

- se
- lytte

Ledererfang

Planleggingskompetanse
(Didaktisk relasjonsmodell)

Ut kompetanse
→ muligheter for
ått gruppesamlinger

Kunnskap om drama
som skal inkluderes

1) tilbudene
2) gruppeprosessen
3) relasjonen

Standard metode

- Lærestilt samarbeid i
par og i læringsgrupper

HVA det skal
undersøkes ut
Hvordan utfordringer
Bruker / erfaringskompetanse
Kvalitet erfaring

BORD 5

Spørsmål 5:

- A) Hvilken kompetanse er nødvendig for
å drive gruppebasert oppløring som
skal bidra til å fremme mestring, og
- B) hvordan bygge opp denne
kompetansen i kommunene?

B) Hvordan bygge opp kompetansen i kommuner

Forpliktende
samarbeidsavtaler
som sier noe om
hvordan som skal bygge
kompetanse (Kontrollsystem)

Kartlegge behov i
kommunen
(langsigte utvalgte)

Lokal kunnskap til
tilbud / behov

Bygge på
eksisterende arenaer
- møt folk der de er

- Kommunene bør
møte behov for
kompetanse

Tverrfaglig deltakelse

Tverrfaglig nettverk
i kommunen (Drammen)
som jobber over tid

Helsepedagogikk
- felles kurs

Viledning i
forlengelse av helseped
Tenk langsiktig!

Sertifisering!

Finne egnede personer
i kommunen til å
deltar på helseped.kurs

Anerkjenne
erfaringskompetanse

Kick off kurs
fra helsepedagogen

Alle kommuner
abonnerer på
Nyhetsbrevet

Markedsføre
tilbudet

fagfolk bør
komme til
nettstedet
erfaringskompetansen

KAFE KOMPETANSE

Se den enkelte

KOMMUNIKASJON
DIALOG

LEDELSE /
FORANKRING

Ti uke
motivasjon

BRUK AV

VIDEO KONFERANSE
Finne ut hva kompetanse vi har
i kommunen og bruke den.

SAMMENS
KOMPETANSE

BORD 12

SOSIAL
KOMPETANSE

Fage → bruker
erfaring.
Hva er fokus?
Konk. om tid. 3d. kurs

ETABLERER
NETTVERK.

Relasjonell kompetanse
Kommunikasjon
Egenforståelse
Erfaringskompetanse

Spørsmål 5:
Hvilken kompetanse er nødvendig for
å drive gruppebasert opplæring som
skal bidra til å fremme mestring, og
hvordan bygge opp denne
kompetansen i kommunene?

ETISK (OG
JURIDISK?)
KOMPETANSE

BYGGE OPP
KOMPETANSE: NÅ
KOMME FORI UGER
FRA SENTRALT HOLD

LYDHØRE
GRUPPELEDERE

VEILEDER-
KOMPETANSE
IKKE LÆRE ANDRE

KUNNSKAP I
Å LEDE EN
GRUPPE

Braker
styring

Interkommunalt
samarbeid
på kompetanse

Braker
kompetanse

Spørsmål for eleven
Hva er viktig
ansvarlig for
kurs for kommunene
ansette

Skolemåling
midler for
kompetanseopp-
bygging i kommunene

UTVIKLE
ELÆRING
KURS

Fagkunnskap

INKLUDERE
FRIVILLIGHETEN

MØTE GRUPPEN
DER DE ER / PÅ DERES
NIVÅ OG STARTE DER

MED MENNESKELIG
HET

LEDELSE I GRUPPER
HVA ER EN GRUPPE?

ETIKKOMPETANSE RELATERT
TIL
BRUKSOMRÅDE ETISK
KOMPETANSE I HEDERSTREKKE
SAMMENSLETTET KOMPETANSE
RELATERT TIL

LEDELSE I GRUPPER

DIALOG

Gruppemøte
og teori

Formalisert samarbeid
med høylydige
ansvarstakere

6. Hvordan kan vi sikre gode, helhetlige pasientforløp knyttet til opplæring/lærings- og mestringstilbud for personer med langvarige helseutfordringer?

Gruppenes oppsummering: Konkrete samhandlingsavtaler med brukerrepresentanter og sjekklister. System for brukermedvirkning, kvalitetssikring og erfaringskompetanse.

- **Samhandling:** Ha en felles samhandlingsplattform, konkrete samhandlingsavtaler mellom kommuner og helseforetak der brukerrepresentanter og frivillige organisasjoner er med. Lage handlingsplaner. Etablere felles nettverk, møteplasser/samarbeidsarenaer og systemer for samarbeid og koordinering mellom ulike nivåer. Samarbeidskontrakter, gode samarbeidsrelasjoner og felles forståelse. Direktekontakt mellom læring og mestring i helseforetak og kommuner, informasjonsoverføring mellom nivåene. Definere plassering i kommunen, ansvar og sted. Felles elektroniske plattformer og sikre webbaserte løsninger. Felles mal på individuell plan (IP) og personlig koordinator.
- **Pasientforløp:** Samarbeide om å lage tydelige pasientforløp, ha oversikt over hverandres tilbud. Ivareta hele pasientforløpet fra «hjem til hjem», kritiske overganger, tydelig kontaktpersoner. Kommunikasjon med fastlege, ansvarliggjøre fastlegen. Avklare hvilke tilbud til hvem, og når i forløpet, pårørende. Oppfølging over år. Brukerstyrt personlig assistent (BPA) gir mulighet til deltakelse.
- **Føringer for læring og mestring:** Hva er læring og mestring i kommunehelsetjenesten? Bestilling og mandat? Viktig med forankring, klare nasjonale føringer. Det må være systemer for brukermedvirkning og kvalitetssikring og ressurser i kommunene til å følge opp. Skal ivareta likeverdige tilbud, også flerkulturelt. Læring og mestring foregår på mange arenaer, er desentralisert. Lage gode oversikter over tilbud. IKT-systemer må understøtte tjenesten. Tjenesten må være tilgjengelig og synlig, behov for markedsføring?
- **Kompetanse:** Pasientkompetanse – tydelig! Bruke likemenn. Minst to brukerrepresentanter inn i styringsgrupper. Prosessveiledning og erfaringskompetanse.

KAFÉ SAMMEN ☺

Nettverk/direkte kontakt mellom tjenester og nivåer
Kritiske overganger
i -forløp.
Sykehus - hjem

MINST 2
BRUKERREPRESENTANTER INN I styringsgruppen.

Bruke likemenn!

Pasientkompetanse tydelig!

Aukta hvem tilbud til hvem og når i forløp

BORD 6

13

Spørsmål 6:

Hvordan kan vi sikre gode, helhetlige pasientforløp knyttet til opplæring/lærings- og mestringstilbud for personer med langvarige helseutfordringer?

Konkrete samhandlings-avtaler med brukerep. og sjekkliste

Å ivareta likeverdige tilbud distriktet
flerkultur

GODE SYSTEMER FOR SAMARBEID MELLOM ULIKE "NIVÅ".

PROSSESVILEDNINGSKOMPETANSE

Pasientforløp hjem til hjem

Nettverk med mandat
BESTILLING
↓
MANDAT

FELLES SAMHANDLINGSPLATTFORM F.EM EN SIKKER WEB-BASERT LØSNING.

Samhandle kommuner/specialisthelsetjenesten: planlegging og gjennomføring.
Samarbeidskontrakter

NETTVERK
BESTÅR AV LANSJONER, HELSEFORMLER OG BEVAREDE LAGER
HANDLINGSPÅN

Konkrete samhandlings-avtaler.
M/brukerep
SJEKKLISTE (-ER DISSE PUNKTENE OPPFYLLT)
- IP
- Koordinator

FORANKRING

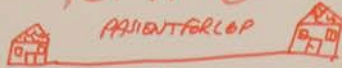
KLARE
NASJONALE
FØRINGER

Lage tydelige
pasientforløp i
samarbeid

Etablere
nettverk og
samarbeidsarenaer.

Definert plassering
i kommunen
- ansvar
- sted

KAFE TRETEN

Fra hjem til
hjem
(i ut fra hele sykdomsforløpet)

Kompetanse
OPPFØLGING
OVER ÅR

INFORMASJONS-
OVERFØRING
SP.HELSETJ. ↔ KOMM

BRUKER-
MEDVIRKING

Annerkjennelse
av pasienten

SYSTEM FOR
BRUKERMEDVIRK-
NING,
KVALITETSSIKRING

OG
ERFARINGS-
KOMPETANSE

Faillige
organisasjoner

FRISKUSSENTRALEN
KAN SENDE
DELTAKERNE TIL RETTE
"INSTANS" ETTERPÅ

TILGJENGELIGHET
- SYNLIK TJENESTE

- MARKEDSFØRING

HVA ER
LMS I

KOMMUNEHELSETJEN-
ESTEN?

BORD 13

Spørsmål 6:

Hvordan kan vi sikre gode, helhetlige
pasientforløp knyttet til
opplæring/lærings- og mestringstilbud
for personer med langvarige
helseutfordringer?

FELLES
ELEKTRONISKE
PLATTFORMER

IKT-
systemer
(som understøtter)

PSYKISK
HELSE

RESSURSER I KOMM-
UNENE TIL Å
FØLGE OPP

TYDELIGE
KONTAKT -
PERSONER

FELLES
MAK
PA IP

BPA
- Evne til deltakelse

SAMARBEID
KOORDINERING

IP
Personlig koord

SAMARBEIDS
ANTALL
KONKRETISERINGA

PÅRØRENDE

Læring og mestring
foregår på mange
arenaer

SKAPE
MØTEPLASSER

ANSVARLIGGJØRE
FASTLEGE
KOMMUNIKAS-
JON FASTLEGE

SYSTEM
- mottak
- ivaretagelse

Læring og mestring
er desentralisert!

• gode samarbeids-
relasjoner
• felles forståing

FASTLEGE-
SYKEPLEIER

OVERSIKT OVER
HVERANDRES
TILBUD

↓
LAGE GODE OVERSIKTER

7. Hvilke oppgaver er det naturlig at sykehusene har ansvar for, og hvilke oppgaver er det naturlig at kommunene har ansvar for?

Gruppenes oppsummering: Kompetanseoverføring begge veier. Sykehuset har ansvar for å legge til rette for dette. Diagnosespesifikke kurs bør ligge til sykehuset, men lokal tilpasning ut fra hva som er brukergruppens behov. Kommune: mestre hverdagen. Sykehus: fagspesifikk kompetanse. En trekant mellom sykehus, kommune og brukere – med samhandling i sentrum.

- **Sykehus:** Diagnosebaserte kurs, kurs med behov for spisskompetanse. Opplæring i forbindelse med nydiagnostiserte; for eksempel diabetes. Dagskurs/korte kurs? Opplæring av helsepersonell, helsepedagogikk. Se eksempel: Helse Fonna avtale 2.
- **Kommuner:** Hva har kommunen behov for, kompetanse og kapasitet til? Hvordan utnyttes kompetansen? Kommuner når flere grupper. Lavterskel, diagnoseuavhengige tilbud noen ganger, andre ganger behov for diagnosefokus, men fortsatt lavterskel. Oppfølgingskurs og mestring over tid, hverdagsmestring, opplæring med utgangspunkt i funksjon, mestringskurs for pårørende, mennesker som har kols og diabetes, å leve med smerte og begrensninger, «Lyst på livet», kurs i belastningsmestring (KiB), kurs i depresjonsmestring (KiD), forebygging av livsstilssykdom/livsstilsendring, selvhjelpsarbeid og tilbud til minoritetsspråklige. Store kommuner – store diagnosegrupper, men også forslag om tilbud til små og tunge diagnoser. Læring og mestring i senere fase i kommunen?
- **Samhandling:** Samarbeid om forløp, ikke enten helseforetak eller kommune. Samarbeidsavtaler og nettverk forankret i samarbeidsavtalene. Kvalitet foran nærhet, dialog er viktig. Befolkningsgrunnlaget av betydning for hva kommunen skal arrangere, lokal tilpasning. Samhandling om Standard metode og brukermedvirkning. Kompetansedeling mellom kommuner eller i regioner. Bro mellom friskliv og kommune/sykehus. Kontakt med brukerorganisasjoner, interesse- og frivillige organisasjoner. Telemedisin og e-helse.

KAFÉ SJU.

oppfølgingskurs

Bro
friskliv/kommune
sykehus

(Telemedisin)
E-helse

Kompetanse deling
mellom kommuner
eller i regioner

SYKEHUS: DIAGNOSE-
KUNNSKAP
KOMMUNE: HVERDAGS-
MESTRING

Interesseorg.
frivillige org.
+ friskliv

Kommuner når
flere grupper
fleksibilitet
minoritetsspråklige

Helsepod.

Kapasitet i
kommunene

BORD 7

Spørsmål 7:

Hvilke oppgaver er det naturlig at sykehusene har ansvar for, og hvilke oppgaver er det naturlig at kommunene har ansvar for?

HVA HAR
KOMMUNEN
KOMPETANSE PÅ?
HVORDAN UTNYTTES KOMPETANSEN

Sykehus:
- Nydiagnostiserte
- Se HelseTonna
artale 2.

Bruktarepræsentasjon på
systemnivå
Kommunen

Kvalitet foran
nærløst

LOKAL
LPASNING

~~mestring på
fres i kommunene~~
Diagnoser på sykehus

Mestring over
tid i kon.
sykehus-dags kurs

SAMARBEID

STORE
KOMMUNER
STORE DIAGN.GR.

OPPLÆRING
AV
HELSEPERSONELL

Nettverk
forankret i
samarbeidsavtalene

SAMARBEIDS-
AVTALER

Kommunalt
- SMÅ DIAGNOSEGR
- TUNGE DIAGNOSER

OPPLÆRING KOMMUNE
MED UTANGSPUNKT
I FUNKSJON.

KAFE SWING

Mestringskurs
pæntrende

KOMMUNE Kommunen skal ha
ikke-diagnose relaterte
kurs -

STANDARD

METODE

BRUKERMEDVIRKING

Allt etter behov lokalt:
HASTERECEL
diagnose relaterte kan
trolig være en god løsning
i noen tilfeller - andre
gjanger behov for diagnose-
relaterte kurs

MS tilbud
enere fase
i kommunen

MESTRING

LYST PÅ LIVET

HVERDAGS-
MESTRING

Livsstilsending.

KIBelastnings

KIDepresjonsmestring.

Selvhjelpsgrupp

KONTAKT MED
BRUKERORG.

Avh. av befolknings
grunnlag om kom.
skal arr. (Prevalens)

FOREBYGGING
LIVSTILS-
SYKDOMMER
KURS

Forløp - ikke
enten eller.

LEVE MED
SMERTER
OG BEGRÆNSNINGER

DIALOG
VIRKIG!!

Hvilke oppgaver er det naturlig at
sykehusene har ansvar for, og hvilke
oppgaver er det naturlig at
kommunene har ansvar for?

KOLS

DIABETES

SYKEHUS

OPPLÆRING
PÅ NY DIAGNOSE
PÅ SYKEHUS
ees Diabetes

FAG
SPISSKAMP

8. Hva skal til for at dette nettverket er til nytte for dere som deltar – både på samlinger og mellom samlinger? Hvordan få til et aktivt nettverk?

Gruppens oppsummering: Erfaringsutveksling. Definisjon av læring og mestring, gode og dårlige eksempler, gjennomføring og samarbeid, lokale tilpasninger

- **Erfaringsutveksling:** Nasjonalt og lokalt, besøk, hospitering mellom friskliv og læring og mestring. Lære av hverandre, bygge videre på gode erfaringer, ikke gjøre samme feil. Invitasjoner fra lærings- og mestringstjenesten til brukerorganisasjonene.
- **Samlinger:** Lokale og fylkesvise møter mellom kommuner og brukerorganisasjoner. Kjente ansikter.
- **Innhold:** Oppskrift på godt samarbeid, prosjektoversikt, oversikt over tilbud og verktøy, kontaktpersoner på mail, samarbeide om relevante arrangementer, koordinere konferanser, informasjonsoversikt, kommunikasjon og markedsføring. Stimuleringsmidler. Koble nettsidene mestring.no, friskliv og selvhjelp.no?

KAFFE DIALOG

nettverks-

INVITASJONER
FRA ZMS TIL
BRUKERORG

Kontaktpersoner
på mail

BYGGE
PÅ
GODE ERFARINGER

Erfaringsutveksling
- Nasjonalt
- Spesialisthelsetjenest
- Lokalt/Kommune

KOORDINERTE
KONFERANSER

FELLES
NEVNER

STIMULERINGS
MIDLER

BORD 15

Spørsmål 8:

Hva skal til for at dette nettverket er til
nytte for dere som deltar – både på
samlinger og mellom samlinger?
Hvordan få til et aktivt nettverk?

Frisklivsentral
+
LMS

BESØK
ERFARINGSUTV.
HOSPITERING.

PROSJEKT
OVERSIKT
+ ÷

Oversikt til
brukere - tilbud.

UKJENT
OPPGAVE

KJENTE
ANSIKTER

SAMARBEID OM
RELEVANTE
EVENTER + INFO
OVERSIKT

SAMLINGER
LOKALT.

nett sted: koble?
- mestrings.no
- friskliv (helse
dir)
- selvthjelp.no

MARKEDSFØRING
OPPKRIFT PÅ
GODT SAMARBEID.

Lære av hverandre
- bygge videre godt
erfaringer
- ikke gjøre samme
feil

OVERSIKT
SOM ~~RE~~ VERK
TØY.

KOMMUNIKASJON
BRUKERORG.
ZMS POLITIKERE
VIA.

MØTE MELLOM
KOMMUNER
OG BRUKERORG.
LOKALT I FYLKE